

Naturvårdsprogram 2018

Handlingsprogram för naturvårdsarbetet

ARBETETS ORGANISATION

Naturvårdsprogrammet har upprättats av Carin Franson, stadsbyggnadsavdelningen.

Arbetsgrupp:

Projektledare: Carin Franson, kommunekolog

Stefan Andersson, fritidskonsulent

Klara Börjesson, turistchef

Axel Demker, bygglovsarkitekt

Ida Helander, kommunstrateg för hållbar utveckling

Fredrik Johansson, gatuchef

Alexander Järkeborn, mark- och exploateringsansvarig

Niklas Sahlén, GIS-strateg

Amelie Sandström, planarkitekt

FINANSIERING

Finansiering har skett med stöd av Naturvårdsverkets statliga bidrag för lokal och kommunal naturvård.

WWW.FALKOPING.SE

Naturvårdsprogrammet finns i sin helhet, på Falköpings kommuns webbplats.

Naturvårdsprogrammet är antaget av kommunfullmäktige 2018-02-26

INNEHÅLL

Inledning.....	4
Nationella miljömål.....	4
Regionala tilläggs mål för Västra Götaland.....	4
Handlingsprogram för naturvårdsarbetet i Falköpings kommun.....	5
Levande sjöar och vattendrag	6
Myllrande våtmarker	8
Levande skogar	10
Ett rikt odlingslandskap	12
God bebyggd miljö	14
Ett rikt växt- och djurliv	16
Litteratur och källor.....	18

Inledning

Naturvårdsprogrammet utgör en samlad redovisning av naturvårdens intressen och ska vara Falköpings kommuns långsiktiga policydokument när det gäller bevarandet av de naturvärden som finns inom kommunen.

Naturvård syftar till att bevara och utveckla den biologiska mångfalden. Denna mångfald har naturligtvis ett egenvärde, men är också en förutsättning för människans fortsatta existens på jorden. Naturen är en väsentlig del av människans livsmiljö och naturresurserna är nödvändiga för människans försörjning. I arbetet för en hållbar utveckling, där miljön skyddas och naturresurserna nyttjas uthålligt, är ökad insikt i naturvårdsfrågorna en förutsättning. Det är ett ansvar vi har gentemot kommande generationer.

Naturvård är idag ett delat ansvar mellan stat och kommun. En av de viktigaste uppgifterna för naturvården är naturvårdsplanering, det vill säga insamlade av kunskap om naturen och systematisk redovisning av vilka områden som är av särskilt värde. Denna naturvårdsplanering redovisas, som här i ett naturvårdsprogram. Naturvårdsprogrammet omfattar hela Falköpings kommun, alltså även privat mark.

I naturvårdsprogrammet redovisas mer än 2 000 områden med naturvärden. Naturvårdsprogrammet ska ses som ett levande dokument. Det finns ett flertal kommuntäckande inventeringar, men vissa inventeringar är gamla och det saknas fortfarande en del dokumentation om kommunens naturvärden. Naturvårdsprogrammet bör därför uppdateras efterhand som ny kunskap kommer fram.

Naturvårdsprogrammets huvudsakliga syfte är:

- att vara ett aktuellt, samlat kunskapsunderlag över kommunens naturvärden som kan ligga till grund för den fysiska planeringen
- att ligga till grund för ställningstaganden i natur- och miljövårdsfrågor
- att lägga fast mål för kommunens naturvårdsarbete

Naturvårdsprogrammets viktigaste användningsområden:

- fungera som underlag för kommunal planering
- ge information till kommuninvånare och turister om intressant och värdefull natur
- fungera som underlag för säkerställande av skyddsvärda områden
- fungera som underlag för miljökonsekvensbeskrivningar
- fungera som utbildningsmaterial
- ge information och råd till markägare och brukare

Naturvårdsprogrammet består av följande delar:

Webbkarta

Objektdel med beskrivningar av objekten

Förslag till handlingsprogram för naturvårdsarbetet i Falköpings kommun

Nationella miljömål

Sveriges riksdag har beslutat om 16 nationella miljömål som ska leda till ekologiskt hållbar utveckling. Det övergripande målet är att vi ska lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta. I regeringens proposition konstateras att de nationella målen inte kan nås enbart genom statliga insatser. Det krävs medverkan från kommunerna, näringsliv och ideella föreningar. Kommunen ansvarar för att ta fram lokala mål utifrån de nationella och regionala målen. I naturvårdsprogrammet behandlas enbart de miljömål som berör naturvård. Dessa bör kompletteras med mer konkreta åtgärder som går att följa upp. Det måste även finnas ett tydligt utpekat ansvar för uppföljningen och de förslag till åtgärder som anges.

Regionala tilläggs mål för Västra Götaland

I september 2015 beslutades om regionala tilläggs mål för Västra Götaland. Målen är framtagna av Länsstyrelsen i samverkan med Skogsstyrelsen och Västra Götalandsregionen. De nya regionala tilläggs målen kompletterar de nationella målen med sina preciseringar och etappmål, och tillsammans utgör de Västra Götalands regionala miljömål. Länsstyrelsen har uppdraget att tillsammans med länets aktörer ta fram ett regionalt åtgärdsprogram för 2017-2020, för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.

Handlingsprogram för naturvårdsarbetet i Falköpings kommun

Falköpings kommun ansluter sig till de nationella och regionala miljömålen. Dessutom gäller följande strategier för naturvårdsarbetet i kommunen:

- Den biologiska mångfalden i kommunen ska bevaras och utvecklas så att nuvarande och framtida generationer får tillgång till en god livsmiljö med rika naturupplevelser.
- Naturvårdens och friluftslivets intressen ska beaktas vid all fysisk planering, bygglovprövning, dispensprövning av strandskydd eller annan exploatering.
- Falköpings kommun ska vara ett föredöme när det gäller skötsel av egna marker som är värdefulla ur naturvårdssynpunkt och för friluftslivet.

En arbetsgrupp med representanter från kommunledningsförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen har tagit fram ett handlingsprogram för naturvårdsarbetet i Falköpings kommun. Handlingsprogrammet anger hur kommunen kan bidra till de nationella/ regionala miljömålen. Ett flertal av förslagen syftar till att Falköpings kommun ska vara ett föredöme när det gäller skötsel av egna marker som är värdefulla ur naturvårdssynpunkt och för friluftslivet.

Under rubriken ”Ansvarig” används följande förkortningar:

BN: Byggnadsnämnden

KS: Kommunstyrelsen

TN: Tekniska nämnden

Levande sjöar och vattendrag

Miljö kvalitetsmålet

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Följande preciseringar gäller för målet Levande sjöar och vattendrag:

God ekologisk och kemisk status

Sjöar och vattendrag har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

Oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag

Oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag har naturliga vattenflöden och vattennivåer bibehållna.

Ytvattentäckers kvalitet

Ytvattentäckter som används för dricksvattenproduktion har god kvalitet.

Ekosystemtjänster

Sjöar och vattendrags viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.

Strukturer och vattenflöden

Sjöar och vattendrag har strukturer och vattenflöden som ger möjlighet till livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter som en del i en grön infrastruktur.

Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till sjöar och vattendrag har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.

Hotade arter och återställda livsmiljöer

Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla sjöar och vattendrag.

Främmande arter och genotyper

Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.

Genetiskt modifierade organismer

Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Sjöar och vattendrags natur- och kulturmiljövärden är bevarade och förutsättningar finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

Friluftsliv

Strandmiljöer, sjöar och vattendrags värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

Kommunala mål - Levande sjöar och vattendrag

Regionala tilläggs mål för Västra Götaland	Kommunala handlingsplaner/åtgärder
<p>Bevarade värdefulla vatten År 2020 ska minst 50 procent av nationellt särskilt värdefulla vattnen med natur- och kulturmiljövärden som har skyddsbehov ha ett långsiktigt skydd.</p>	
<p>Färre försurade vatten År 2020 ska högst 30 procent av sjöarna och 15 procent av vattendragen i länet vara försurade.</p>	1. pH-värden och god buffertkapacitet i Bergsjön och Bjärsjön ska upprätthållas. Ansvarig: KS Budget: inom befintlig budget
<p>Kommunala mål</p>	
<p>Hänsyn ska tas till skogens vattenmiljöer i samband med skogsbruksåtgärder på kommunägd mark.</p>	1. *Blå målklassning införs i kommunens skogsbruksplan. Det innebär att planen tar hänsyn till skogens vattenmiljöer. Ansvarig: KS Budget: inom befintlig budget

* Blå Målklassning, uttrycker ambitionsnivån för hänsynen till ett vattendrag och vilka åtgärder som ska göras. Naturvärdesinventeringen, kallad NPK+, bedömer vattendragets Naturvärden (N), tex speciella arter och kantzoner, Påverkan (P), tex vägar, diken, markskador, Känslighet (K), tex jordart, samt Plusvärde (+), tex kulturlämningar. Resultatet kan därefter översättas till en målklassning. Målklasserna är:

VG - Vattenmiljö med generell hänsyn

VF - Vattenmiljö med förstärkt hänsyn

VS - Vattenmiljö med särskilda åtgärder

VO - Vattenmiljö som lämnas orörd

Myllrande våtmarker

Miljö kvalitetsmålet

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Följande preciseringar gäller för målet Myllrande våtmarker:

Våtmarkstypernas utbredning

Våtmarker av alla typer finns representerade i hela landet inom sina naturliga utbredningsområden.

Ekosystemtjänster

Våtmarkernas viktiga ekosystemtjänster som biologisk produktion, kollagring, vattenhushållning, vattenrening och utjämning av vattenflöden är vidmakthållna.

Återskapade våtmarker och arters spridningsmöjligheter

Våtmarker är återskapade, i synnerhet där aktiviteter som exempelvis dränering och torvtäkter har medfört förlust och fragmentering av våtmarker och arter knutna till våtmarker har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sitt naturliga utbredningsområde.

Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till våtmarkerna har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.

Hotade arter och återställda livsmiljöer

Hotade våtmarksarter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts.

Främmande arter och genotyper

Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.

Genetiskt modifierade organismer

Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Våtmarkernas natur- och kulturvärden i ett landskapsperspektiv är bevarade och förutsättningarna finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

Friluftsliv och buller

Våtmarkernas värde för friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

Kommunala mål - Myllrande våtmarker

Regionala tilläggs mål för Västra Götaland	Kommunala handlingsplaner/åtgärder
<p>Hållbar markanvändning vid våtmarker År 2020 ska markanvändning såsom skogsbruk, vägbyggnation, torvtäkt och annan exploatering ske ett på skonsamt sätt så att inte våtmarker påverkas negativt.</p>	<p>1. Bevara och utveckla våtmarker i samband med fysisk planering och exploatering. Ansvarig: BN, TN Budget: inom befintlig budget</p>
<p>Förbättrad hävd av våtmarkstyper med hög biologisk mångfald År 2020 ska andelen hävdade rikkärr ha ökat jämfört med år 2011. År 2020 ska hävdkvaliteten på strandängar, samt förutsättningar för strandängsberoende fåglar, ha förbättrats jämfört med år 2012.</p>	<p>1. Bestorpskärrret ska skötas på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden bevaras och utvecklas. Bestorpskärrret är ett rikkärr som ingår i det ekologiska nätverket Natura 2000. 2. Krokstorpskärrret ska skötas på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden bevaras och utvecklas. Krokstorpskärrret är ett rikkärr som har förslagits ingå i det ekologiska nätverket Natura 2000. Ansvarig: KS Budget: budget krävs Kommentar: Med utgångsår 2017 finns 1 hektar rikkärr på kommunägd mark.</p>

Levande skogar

Miljö kvalitetsmålet

Skogars och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Följande preciseringar gäller för målet Levande skogar:

Skogsmarkens egenskaper och processer

Skogsmarkens fysikaliska, kemiska, hydrologiska och biologiska egenskaper och processer är bibehållna.

Ekosystemtjänster

Skogens ekosystemtjänster är vidmakthållna.

Grön infrastruktur

Skogens biologiska mångfald är bevarad i samtliga naturgeografiska regioner och arter har möjlighet att sprida sig inom sina naturliga utbredningsområden som en del i en grön infrastruktur.

Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till skogslandskapet har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.

Hotade arter och återställda livsmiljöer

Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla skogar.

Främmande arter och genotyper

Främmande arter och genotyper hotar inte skogens biologiska mångfald.

Genetiskt modifierade organismer

Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Natur- och kulturmiljövärden i skogen är bevarade och förutsättningarna för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns.

Friluftsliv

Skogens värden för friluftslivet är värnade och bibehållna.

Kommunala mål - Levande skogar

Regionala tilläggs mål för Västra Götaland	Kommunala handlingsplaner/åtgärder
<p>Förstärkt biologisk mångfald Arealen äldre lövrik skog, arealen gammal skog och mängden hård död ved ska fortsätta öka på produktiv skogsmarksareal utanför reservat och nationalparker. Kommentar: Med äldre lövrik skog avses skog med mer än 25 procent volym lövträd och äldre än 60 år. Med gammal skog avses skog över 120 år.</p>	<p>1. All kommunägd skogsmark ska även fortsättningsvis vara miljöcertifierad. Ansvarig: KS Budget: inom befintlig budget</p> <p>2. En tätortsnära skogsbruksplan som gynnar naturvård och friluftsliv ska upprättas för kommunägd mark senast 2020. Ansvarig: KS Budget: konsultbudget krävs eventuellt. En ansökan om LONA-bidrag kan lämnas in för att delfinansiera projektet. Alternativt kan en arbetsgrupp (stadsbyggnadsavdelningen, Park/Gata, kultur- och fritidsförvaltningen) ta fram planen.</p> <p>3. Arealen äldre lövrik skog, arealen gammal skog och mängden hård död ved ska fortsätta öka på produktiv kommunägd skogsmarksareal utanför reservat. Ansvarig: KS</p>

Ett rikt odlingslandskap

Miljö kvalitetsmålet

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Följande preciseringar gäller för målet Ett rikt odlingslandskap:

Åkermarkens egenskaper och processer

Åkermarkens fysikaliska, kemiska, hydrologiska och biologiska egenskaper och processer är bibehållna.

Jordbruksmarkens halt av föroreningar

Jordbruksmarken har så låg halt av föroreningar att ekosystemens funktioner, den biologiska mångfalden och människors hälsa inte hotas.

Ekosystemtjänster

Odlingslandskapets viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.

Variationsrikt odlingslandskap

Odlingslandskapet är öppet och variationsrikt med betydande inslag av hävdade naturbetesmarker och slåtterängar, småbiotoper och vattenmiljöer, bland annat som en del i en grön infrastruktur och erbjuder livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter.

Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Naturtyper och arter knutna till odlingslandskapet har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.

Växt- och husdjursgenetiska resurser

Husdjurens lantraser och de odlade växternas genetiska resurser är hållbart bevarade.

Hotade arter och naturmiljöer

Hotade arter och naturmiljöer har återhämtat sig.

Främmande arter och genotyper

Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.

Genetiskt modifierade organismer

Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Biologiska värden och kulturmiljövärden i odlingslandskapet som uppkommit genom långvarig traditionsenlig skötsel är bevarade eller förbättrade.

Kultur- och bebyggelsemiljöer

Kultur- och bebyggelsemiljöer i odlingslandskapet är bevarade och förutsättningar finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

Kommunala mål - Ett rikt odlingslandskap

Regionala tilläggs mål för Västra Götaland	Handlingsplaner/åtgärder
<p>Bevarande och skötsel av ängs- och betesmarker År 2020 ska minst 70 000 hektar ängs- och betesmarker bevaras och skötas på ett sätt som bevarar deras värden, varav hävdad ängsmark ska utgöra minst 1500 hektar. Kommentar: Med utgångsår 2014 finns 56 085 hektar betesmark och 742 hektar slätteräng med i ersättningsystemet, och arealerna behöver öka. Målet motiveras med att betesmark är oerhört viktigt för vår biologiska mångfald.</p>	<p>1. Samtliga kommunägda ängs- och betesmarker ska skötas på ett sätt som bevarar deras värden. Ansvarig: KS Budget: budget krävs Ansvarig: KS Kommentar: Med utgångsår 2017 finns 101 hektar betesmark och 5,5 hektar slättermark.</p>
<p>Bevarande och skötsel av särskilt skyddsvärda naturtyper År 2020 ska minst 4 000 hektar mosaikbetesmark hävdas, arealen av öppna kalkrika hållmarker i Dalsland med gynnsam bevarandestatus ska utgöra minst 75 hektar och minst 110 hektar stäppartad torräng ska hävdas. Kommentar: Naturtyperna i målet är extra viktiga och utgör regionala särdrag för länet. För kalkrika hållmarker och stäppartade torrängar sammanställs utgångsläget vid den första uppföljningen.</p>	<p>1. Stäppartade torrängar på kommunägd mark ska skötas så att den biologiska mångfalden bevaras och utvecklas. Ansvarig: KS Budget: budget krävs Kommentar: Med utgångsår 2017 finns 0,9 hektar stäppartad torräng.</p>
<p>Bevarande av åkermark År 2020 ska den totala arealen åkermark i regionen inte ha minskat med mer än 200 ha jämfört med 2015, för att så långt det är möjligt kunna användas i produktion Kommentar: För att peka på värdet i åkermark vill vi regionalt se större hänsyn i exploateringssammanhang och annan markanvändning. Åkermark är en grundläggande förutsättning för en lantbruksproduktion, både livsmedel, foder och därmed djurhållning som kan sköta betesmarkerna som behövs i landskapet.</p>	<p>Vid planläggning av åkermark ska lokaliseringen prövas enligt 3 kap 4 § miljöbalken. Om brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för exploatering ska en konsekvensanalys utföras. Ansvarig: BN</p>

God bebyggd miljö

Miljö kvalitetsmålet

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Följande preciseringar gäller för målet God bebyggd miljö och har beslutats av regeringen:

Hållbar bebyggelsestruktur

En långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur har utvecklats både vid nylokalisering av byggnader, anläggningar och verksamheter och vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse samtidigt som byggnader är hållbart utformade.

Hållbar samhällsplanering

Städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd är planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor.

Infrastruktur

Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur/kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet.

Kollektivtrafik, gång och cykel

Kollektivtrafiksystem är miljöanpassade, energieffektiva och tillgängliga och det finns attraktiva, säkra och effektiva gång- och cykelvägar.

Natur- och grönområden

Det finns natur- och grönområden och grönstråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.

Kulturvärden i bebyggd miljö

Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.

God vardagsmiljö

Den bebyggda miljön utgår från och stöder människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur.

Hälsa och säkerhet

Människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.

Hushållning med energi och naturresurser

Användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt för att på sikt minska och att främst förnybara energikällor används.

Kommunala mål - God bebyggd miljö

Regionala tilläggs mål för Västra Götaland	Handlingsplaner/åtgärder
<p>Nära till naturen År 2020 ska avståndet till närmsta tillgängliga grön- eller vattenområde om minst 1 hektar, inte vara större än 300 meter från bostäder, skolor och förskolor. Det är viktigt att den bostadsnära naturen innehåller kvaliteter så att den kan tillfredsställa människans behov av rofylldhet, naturupplevelse, lek och umgänge.</p>	<p>1. År 2020 ska avståndet till närmsta tillgängliga grön- eller vattenområde, inte vara större än 300 meter från nya bostäder, skolor och förskolor inom tätorterna. Ansvarig: BN, TN</p>
<p>Grönstruktur För varje tätort med över 15 000 invånare upprätta en grönstrukturstrategi som del i översiktsplan (ÖP)/fördjupad översiktsplan (FÖP) eller ta fram ett till översiktsplan (ÖP)/fördjupad översiktsplan (FÖP) kopplat grönstrukturprogram.</p>	<p>1. En grönstrukturplan tas fram senast 2020. Planen ska omfatta kommunal mark i Falköpings stad. I planen ska redovisas hur de gröna ytorna ska användas, skötas och hur de kan utvecklas i framtiden. Grönstrukturer inom och i direkt anslutning till planlagt område inventeras och beskrivs med avseende på kulturella, sociala och ekologiska värden. I grönstrukturplanen undersöks förutsättningarna för att sammanfoga de gröna miljöerna så att gröna korridorer skapas där människor, växter och djur kan förflytta sig. Ansvarsfördelning när det gäller förvaltning av marken behöver redas ut. Ansvarig: TN Budget: konsultbudget krävs. En ansökan om LONA-bidrag bör lämnas in för att delfinansiera grönstrukturplanen.</p>
<p>Synliggjorda ekosystemtjänster i den fysiska planeringen Senast år 2020 ska ekosystemtjänster synliggöras i översiktsplaner, detaljplaner och vägplaner.</p>	<p>1. *Ekosystemtjänster ska synliggöras i översiktsplaner och detaljplaner. Checklista tas fram för ändamålet. Ansvarig: BN, KS Budget: inom befintlig budget</p>
<p>Bevarad tätortsnära skog och brukningsvärd jordbruksmark År 2020 ska städer, tätorter och annan bebyggd miljö, anläggningar och transportinfrastruktur utvecklas utan att tätortsnära skogsmark som har högt socialt/ekologiskt värde eller att tätortsnära brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk så att möjligheten till stadsnära odling och rekreation inte försämras. Kommentar: Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.</p>	<p>En tätortsnära skogsbruksplan som gynnar naturvård och friluftsliv ska upprättas för kommunägd mark senast 2020. Ansvarig: KS</p> <p>Vid planläggning av åkermark ska lokaliseringen prövas enligt 3 kap 4 § miljöbalken. Om brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för exploatering ska en konsekvensanalys utföras. Ansvarig: BN</p>

* Ekosystemtjänster är tjänster och produkter som kommer från ekosystemen och som påverkar människans välbefinnande. De utgör grunden för välfärden och samhällets existens. De tas ofta för givna och många vet inte ens att de existerar. Genom att uppmärksamma och försöka värdera ekosystemtjänster kan vi påverka vår framtida välfärd och livskvalitet, både på kort och på lång sikt. Det är ekosystemens produktion som ger oss exempelvis mat, rent vatten, klimatreglering och ren luft. Nyttan kan fås antingen direkt, exempelvis syreproduktion av växter, eller indirekt med mänsklig insats, exempelvis jordbruk. Forskningen delar in ekosystemtjänster i fyra kategorier:

- Försörjande (t ex produktion av livsmedel, fibrer, bioenergi),
- Reglerande (t ex biologisk kontroll av skadegörare, pollinering, klimatreglering),
- Kulturella (t ex värden för friluftsliv och rekreation).
- Stödjande (t ex primärproduktion, jordmånsbildning)

Ett rikt växt- och djurliv

Miljö kvalitetsmålet

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Följande preciseringar gäller för målet Ett rikt växt- och djurliv och har beslutats av regeringen:

Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Bevarandestatusen för i Sverige naturligt förekommande naturtyper och arter är gynnsam och för hotade arter har statusen förbättrats samt att tillräcklig genetisk variation är bibehållen inom och mellan populationer.

Påverkan av klimatförändringar

Den av klimatscenarier utpekade förhöjda risken för utdöende har minskat för de arter och naturtyper som löper störst risk att påverkas negativt av klimatförändringar.

Ekosystemtjänster och resiliens

Ekosystemen har förmåga att klara av störningar samt anpassa sig till förändringar, som ett ändrat klimat, så att de kan fortsätta leverera ekosystemtjänster och bidra till att motverka klimatförändringen och dess effekter.

Grön infrastruktur

Det finns en fungerande grön infrastruktur, som upprätthålls genom en kombination av skydd, återställande och hållbart nyttjande inom sektorer, så att fragmentering av populationer och livsmiljöer inte sker och den biologiska mångfalden i landskapet bevaras.

Genetiskt modifierade organismer

Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

Främmande arter och genotyper

Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.

Biologiskt kulturarv

Det biologiska kulturarvet är förvaltats så att viktiga natur- och kulturvärden är bevarade och förutsättningar finns för ett fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

Tätorts nära natur

Tätorts nära natur som är värdefull för friluftslivet, kulturmiljön och den biologiska mångfalden värnas och bibehålls samt är tillgänglig för människan.

Kommunala mål - Ett rikt växt- och djurliv

Regionala tilläggs mål för Västra Götaland	Handlingsplaner/åtgärder
<p>Ökat antal arter i vardagslandskapet År 2020 ska vardagslandskapet uppvisa en ökning av antalet arter. Kommentar: Med vardagslandskapet avses all natur utanför skyddade områden. De arter som avses är arter som vi känner till är ursprungliga för Sverige.</p>	<p>1. Naturvårdsprogrammet ska tillämpas vid all fysisk planering, bygglovsprövning, prövning av strandskyddsdispenser och exploatering. Ansvarig: BN, KS</p> <p>2. Naturvårdsprogrammet ska uppdateras kontinuerligt allteftersom ny kunskap tillkommer. Ansvarig: KS</p> <p>3. Ny kunskap ska sammanställas över vilka rödlistade arter och ansvarsarter som förekommer i kommunen. Denna kunskap ska kontinuerligt kompletteras i Artportalen. Ansvarig: KS</p> <p>4. Genomföra LONA-projektet Inventering av naturvärden på kommunägd mark. Ansvarig: KS Budget: inom befintlig budget</p> <p>5. Ansöka om LONA-bidrag för att inventera buskmus och större vattensalamander. Ansvarig: KS Budget: konsultbudget krävs</p>
<p>Ökad kunskap om skyddsvärda träd År 2020 ska förekomsten av skyddsvärda träd vara känd i länets samtliga kommuner och markägarna informerade om trädens värden. Kommentar: Skyddsvärda träd är viktiga för den biologiska mångfalden samtidigt som många olika aktörer i samhället kommer i kontakt med skyddsvärda träd.</p>	<p>1. Den kommuntäckande inventeringen av skyddsvärda träd ska uppdateras kontinuerligt allteftersom ny kunskap tillkommer. 2. Lokala rutiner för skyddsvärda träd på kommunägd mark ska tillämpas. Ansvarig: KS, TN Budget: inom befintlig budget</p>
<p>Ökad kunskap om främmande arter År 2020 ska förekomsten av främmande invasiva arter i Västra Götalands län inte ha ökat, jämfört med tidigare undersökning från år 2009.</p>	<p>1. Plan för bekämpning av jättebjörmloka på kommunägd mark tas fram senast 2018. 2. Parkslipe ska bekämpas på kommunägd mark. (finns bland annat vid återvinningsanläggningen i Floby och i Mössebergsparken) Ansvarig: KS, TN Budget: budget krävs</p>
<p>God miljö för pollinerare* År 2020 ska miljön för pollinerare inte försämrats, baserat på att: -antalet arter av vildbin ska ha ökat, jämfört med utgångsläget år 2010. -antalet tambisamhällen som dör under vintern ska ha minskat till mindre än 10 procent.</p>	<p>1. Prioritera plantering av växter som gynnar pollinerare i parker och rabatten på kommunägd mark. Lämpliga områden för sådana växter pekas ut i grönsstrukturplanen. 2. Ingen användning av bekämpningsmedel på kommunägd mark. 3. Skapa goda miljöer för pollinerare genom att omvandla några utvalda gräsmarker till slätterängar på kommunägd mark. Områden som är lämpliga att skötas som slätterängar pekas ut i grönsstrukturplanen. Ansvarig: TN Budget: inom befintlig budget</p>

* Kommentar: Många gaddsteklar är beroende av öppna, blomrika och sandiga marker för födosök och bobygge, men den förändrade jordbruks- och betesdriften leder till en ökande igenväxning och minskande blomrikedom. Lämpliga habitat blir därför allt mer sällsynta och fragmenterade. Bland gaddsteklar är denna situation som allvarligast för bin och vägsteklar, där över 30 % av landets arter är rödlistade. Honungsbin och vildbin är effektiva pollinatörer och har en nyckelroll i ekosystemet, men de är också hårt drabbade av habitatförlust, kemiska bekämpningsmedel, parasiter och sjukdomar.

Litteratur och källor

Falköpings kommun 2008. Naturvårdsprogram för Falköpings kommun.

Nationella miljömål: www.miljomal.se

Regionala miljömål för Västra Götaland: <http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/SiteCollectionDocuments/Sv/miljo-och-klimat/miljomal/slutligt-beslutsunderlag-regionala-tillaggsmaal.pdf>

Broschyr Regionala miljömål för Västra Götaland: <http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2015/2015-50.pdf>

White arkitekter. Ekosystemtjänster i stadsplanering - en vägledning

Översiktsplan 2008 - 2020. Falköpings kommun 2008.